

INTERNACIONALIZÁCIA VZDELÁVANIA POD TEORETICKÝM DROBNOHLADOM A V PRAKTICKÝCH APLIKÁCIÁCH

Jana Javorčíková

Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela

Zelenková, Anna a Hanesová, Dana. 2021. *Internationalization of Higher Education: Teacher's Handbook. (Internacionalizácia vo vyššom vzdelávaní: príručka učiteľa)*. Brno: Tribun EU, 144 s. ISBN 978-80-263-1680-0.

Bolonská deklarácia z roku 1999, a v jej duchu aj mnohé univerzity na Slovensku určili internacionalizáciu ako jednu zo svojich požiadaviek na moderné vzdelávanie 21. storočia. „Internacionalizácia“ sa v terciárnej, univerzitnej sfére prejavuje širokým spektrom atribútov, ktoré pomáhajú univerzitám expandovať do medzinárodných vzdelávacích sfér a zvyšujú mobilitu zahraničných študentov, učiteľov a odborníkov. Patrí medzi ne napríklad prítomnosť zahraničných študentov na univerzite v rôznych programoch štúdia, aktívna medzinárodná spolupráca a partnerstvá na úrovni individuálnych vyučujúcich či celých pracovísk, prepojenie univerzity a obchodnej sféry či tretieho sektora, ale aj medzinárodne akreditované programy, medzinárodní pedagógovia a odborníci, prípadne národní učitelia so skúsenosťami s výučbou v medzinárodnom prostredí. Takýto široký výpočet možných aktivít nevyhnutne evokuje otázku, či vôbec, a ako kvalitne sú vysoké školy a ich pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci teoreticky i prakticky pripravení na vysoké nároky internacionalizácie.

Predkladaná publikácia dvoch slovenských autoriek, odborníčok na problematiku internacionalizácie univerzitného vzdelávania s dlhoročnými skúsenosťami, Anny Zelenkovej a Dany Hanesovej, sleduje stav súčasného výskumu a teoretického diskurzu súvisiaceho s internacionalizáciou a aplikuje teoretické spektrum pojmov na reálne pedagogické situácie, pričom autorky na základe teoretického podložia navrhujú bohaté spektrum činností a aktivít na budovanie a udržiavanie medzikultúrnej citlivosti a povedomia. Publikácia

(príručka učiteľa), ktorá je výsledkom trojročného výskumného projektu (KEGA 004UMB-4/2019), obsahuje desať kapitol (v rozsahu a formáte, zvyčajne využívanom v univerzitných kurzoch), ktoré obsahujú premyslený výber toho najdôležitejšieho z teórie, praxe a prípadových štúdií. Publikáciu autorky zacielili predovšetkým na vysokoškolských pedagógov; z prezentovanej teórie a učebných materiálov však môžu výrazne profitovať aj stredoškolskí učitelia a učitelia v špecializovaných jazykových školách.

V úvode autorky definujú pojem „internacionalizácia“ a jeho pedagogický, jazykový a kultúrny kontext (1. kapitola). Mapujú aj medzinárodné vzdelávacie prostredie (2. kapitola) v kontexte nedávneho výskumu, napríklad analyzujú fenomén kultúrne relevantnej vzdelávacej praxe tak, ako ju v roku 2016 vytýčil Aronson. Medzi jej základné atribúty autorky zaraďujú interkultúrnu kompetenciu, ktorú detailne vysvetľujú teoreticky, aj v pedagogických súvislostiach ako celostný súbor vedomostí, správania a postojov. Informácie, ktoré učitelia môžu považovať za obzvlášť prínosné, sú najmä podrobné a z praxe vychádzajúce usmernenia k rôznym typom vyučovania a učenia sa v rôznych kultúrach, vychádzajúc z kultúrnej typológie Richarda Lewisa (2005). Autorky porovnávajú rozdielne kultúry a modely vzdelávania, napríklad ázijský, západný a slovenský kultúrny model a reagujú na diverzitu v triede pri vyučovaní cudzích jazykov. Venujú sa však aj taxonómii termínov, a napríklad v odborných diskurzoch niekedy využívaný pojem „kultúrna inteligencia“ vyčleňujú ako nenáležitý na základe jeho relatívnej novosti a nutnosti overenia ďalším výskumom. Namiesto neho využívajú označenie študijné preferencie.

Publikácia je mimoriadne prínosná aj pri kultúrne citlivom nastavení a organizácii vyučovacej hodiny. Mnohí učitelia a učiteľky, ktorí sa ocitli v multikultúrnej pedagogickej situácii (napr. pri vyučovaní v multikultúrnej triede, pedagogickej praxi v podobne organizovanej škole a pod.) boli často nútení *ad hoc* prispôbiť svoje učebné materiály a pedagogickú dokumentáciu medzinárodným štandardom alebo konkrétnej situácii. Preto považujeme piatu kapitolu publikácie, venovanú výsledkom vzdelávania, za veľmi aktuálnu. Zelenková a Hanesová vysvetľujú podstatu a filozofiu tzv. „deskriptorov“ ako deklarovných a očakávaných výsledkov vzdelávania, čím pomáhajú učiteľom definovať ich vzdelávacie ciele, ciele a výsledky v kontexte vyučovania cudzích jazykov a kultúr. Pomocou nich učitelia dosahujú a ovládajú kultúrne relevantné vyučovanie, rešpektujúc národné a kultúrne osobitosti medzinárodných študentov a stimulujú ich excelentný výkon prostredníctvom širokej škály aktivít zameraných na ich individuálny charakter a autonómiu, ako aj individuálne, kultúrne citlivo nastavené tempo vyučovania. V tom sa autorky zhodujú s jedným z popredných českých pedagógov Robertom Čapkom, ktorý je zástancom pestrosti a indivi-

dualizácie vzdelávania. Posledná, desiatá kapitola obsahuje slovník terminológie, ktorý je potrebný na zvládnutie témy internacionalizácie, ako sú typy štúdií podporujúcich internacionalizáciu (napr. joint-degree, blended learning, kurzy angličtiny so stredným jazykom a mnohé iné), ako aj zručnosti a kompetencie podporujúce internacionalizáciu (napr. globálne zručnosti, interkultúrne kompetencie), rôzne vyučovacie prístupy (napr. prístup, orientovaný na študenta, učiteľa a na výsledky) a tiež základné dokumenty, kde je internacionalizácia definovaná a právne zakotvená (napr. SERR, Bolonská deklarácia).

Z metodického hľadiska je každá kapitola učebnice doplnená rôznymi aktivitami, ako napríklad vzorovými textami a k nim nastavenými riadenými diskusiami, prípadovými štúdiami, alebo napríklad riešením problémov, ktoré vyzývajú študentov k aktívnej účasti počas triednych aktivít, a zároveň stimulujú dynamiku a interaktivitu triedy v rámci lekcie či hodiny CJ.

Publikácia je aj graficky podnetná – napr. jednotlivé body v časti „Diskusia“ sú graficky signalizované výraznou vizuálnou ikonou, čo považujeme za užitočný názorný nástroj na zvládnutie organizačného manažmentu publikácie. Príručku ďalej dopĺňajú štyri prílohy, slúžiace ako príklad, inšpirácia, respektíve zdroj rôznych aktivít, textov a prípadových štúdií, ktoré je možné dopĺňať k jednotlivým témam, robiť ich samostatne študentmi alebo využiť ako podklad pre ďalší výskum či projekty/prezentácie. Autorky príručky tým poskytujú priestor pre kreativitu vyučujúcich, ako i študentov, ktorí majú k dispozícii dostatok podnetov na to, aby prišli s vlastnými myšlienkami, ako konkrétny text začleniť do vyučovacieho procesu alebo ho kreatívne využiť v triede. Nakoniec autorky v prílohe päť prinášajú veľmi potrebný a učiteľmi často avizovaný slovník kľúčových fráz na použitie v triede. Čitateľom v príručke možno chýba väčšia vizualizácia a podpora obrazovými materiálmi, ktoré autorky určite zhromaždili počas desaťročí s výučbou medzinárodných študentov. Odporúčame implementovať tieto obrazové materiály (fotografie) do ďalšieho vydania príručky, ktorého sa vzhľadom na potrebu takejto publikácie v dobe internacionalizácie a globalizácie, čitatelia určite čoskoro dočkajú.

Vzhľadom na už prebiehajúcu internacionalizáciu na národných a medzinárodných univerzitách, ktoré vítajú študentov zo všetkých kútov sveta, vrátane Ukrajiny, je táto príručka na Slovensku mimoriadne aktuálna. Vzhľadom na skutočnosť, že je napísaná v anglickom jazyku ju môžu používať aj učители zo zahraničia, prichádzajúci Slovensko, respektíve zahraniční študenti, je však využiteľná aj v medzinárodnom kontexte. Zelenková a Hanesová svojou publikáciou vhodne dopĺňajú prebiehajúci diskurz o internacionalizácii v terciárnej sfére, ktorý ešte v 90. rokoch 20. storočia začal De Ridder-Symoens (1992) a následne ho ako odpoveď na prebiehajúcu transformáciu univerzitného vzde-

lávania vo svete rozvíjal Choudaha, (2014), de Wit a Altbach (2020), Brandenburg, Jones, Leask a Drobner (2020) a mnohí ďalší výskumníci na popredných európskych a svetových univerzitách.

doc. PaedDr. Jana Javorčíková, PhD.
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela
Tajovského 40
97401 Banská Bystrica
Slovenská republika
jana.javorcikova@umb.sk